

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

15. Aliae tres absurditates ex ista indifferentia contradictionis consecutaneae aperiuntur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

magis ad rem amorem indifferens est. Hoc autem a vult contingere in metu. Nam ex una velles non facere & desiderium obiecti, ex altera velles facere propter metum aliquid mali. Ecce praeclarum libertatis genus, quod ut alius Buridani propter rationes utrimque aequaliter fluctuet. Sed haec & similia veteribus inaudita sunt, & in Augustini doctrina paradoxa, apud quem nunquam animus liberior est a libertate qua liberum arbitrium dicitur, quae contra Felagianos ab Augustino defensa est, quam cum perfectissimo charitatis, vel iniquitatis habitu firmatus fuerit, & liber metu flagrantissimis delectationibus ac desiderijs habitum sequi solitus. Ictur in bonum aut malum. A vult obsecro, quando arbitrium, iuxta sanam doctrinam, sit maxime ad peccandum liberum: Libera arbitrium usque adeo in peccatore non pergit, ut per illud peccent maxime omnes qui cum delectatione peccant. & amore peccati hoc ei placet quod ei libet. Audi vicissim quando sit maxime ad benefaciendum liberum: Haec voluntas libera tanto est liberior, quanto sanior, tanto autem sanior, quanto divina misericordia gratiaque subiectior. Nemo autem dubitat, tunc maxima cum delectatione peccari, cum consuetudo mala seu habitus malus quodammodo in naturam versus fuerit: Operatio enim secundum habitum est maxime delectabilis. Neque quidquam certius est, quam voluntatem tanto esse sanior, gratiaque subiectiorem, quanto firmius fuerit virtutum habitibus in bono, maximeque celesti illa charitate stabilita. De isto vero equilibrio libertatis quod sit per dilectiones vel timores ut utrimque animum divellentes, audi quid sentiat Augustinus: Si ex adverso existant duos, praecipuum iustitiae & consuetudo carnalis & utramque diligunt, id sectabimur quod amplius habuerimus; Si tantumdem utrumque diligunt, nihil

Lib. 7. ad
Bonif. 8.

Epist. 89.

In Epist. ad
Galas.

horum sectabimur, sed aut timore in vici trahemur in alterutrum partem: aut si utramque aequaliter etiam amemus, in periculo sine dubio remanebimus, sicut u dilectionis & timore alternante quassati. Quibus verbis aequilibrium in istud libertatis, tantum abest ut ad liberam electionem aliquid conferre velit, ut potius nihil ei sentiat capitalius repugnare. Neutram enim in partem motibus reciprocis hac illae fluctuans se determinate potest. Alibi vero docet timorem tollere libertatem, exortamque metui voluntatem non esse liberam. Nam de illo loquens qui timore compulsus aliquid facit: Si facit, inquit, non quidem pleura & liber a voluntate, sed tamen non facit nisi voluntate.

Quarto sequitur, meritum bonum & malum eo minus esse ac decoratius, quo quis in bono vel malo fixioribus habitibus radicans fuerit, vel efficacioribus gratiae motibus tractus; gravissimorum proinde peccatorum delicta esse minora, sanctorumque actiones eo esse in promerendo premio deteriores non, quo habitus aut gratiae motus eos magis ex equilibrio indifferentis illius libertatis extraerint, & in alteram partem sive ad agendum, sive ad non agendum inclinaverint. Meritum enim ac demeritum ex arbitrij libertate quam maxime ponderatur, omnium hominum iudicio non Augustini modo, sed & Scholasticorum, quandoquidem intereunte libertate profus intereat. Necesse est igitur, ut immutata quoque libertate, minuatur, & eadem augetur, augeatur. Iam autem declaratum est, indifferentiam libertatis per quilibet quod in alterutram partem determinate trahit, minui, & per id solum augeri posse, quod eam ad illud libertatis ad utrumlibet indifferentis equilibrium accedere facit.

CAPVT XV.

Aliae tres absurditates ex ista indifferentia contradictionis consecutanea aperiuntur.

QUINTO sequitur, Christum Dominum ac beatos vi amoris beatifici omnem omnino libertatem amisisse adimplendi praecipua naturalia & positiva, quatenus praecipua sunt. Difficultatem illam ineluctabilem esse Scholasticis, satis perspicue probat, quod illa ipsae solutiones quas tanquam probabiliore amplectuntur, ita difficultati satisfaciunt, ut nec attingant quidem, vel auctores sub ea succumbere manifestum sit. Nam qui in ista materia plausibilis illi malo mederi voluit, dicunt, quamvis determinentur ad bonum, non tamen ad hoc vel illud bonum, quia substantiam praecipui actus ex varijs motivis possunt facere, charitatis, iustitiae &c. sub quibus praecipuum erat. Alij dicunt, libertatem fuisse quantum ad intentionem actus; aliaque circumstantias loci, temporis, modi, &c. Alij actus

reflexos liberè exerceri posse circa actum praecipuum etiam necessarium, & per illos tantum honestissimos & liberrimos esse posse meritum, si status viatoris ferat. Alij conjungunt omnes modos simul, dum singulos suspectos habent, ut si forsitan in uno cadant, altero subleventur. Sed, ut ante monui, nullus istorum modorum, nec omnes simul, vel nodum ipsum tangunt, & tacite clamant auctores hastam & clypeum abijcere, difficultatis mole superatos. Nam ex quocumque motivo non praecipuo, vel circumstantia non praecipua praecipuus actus fiat, vel quibuscumque reflexis actibus non praecipuis, praecipuus actus approbetur & offeratur Deo, nunquam ostenditur circa praecipuum, ut praecipuum, versari libertatem; sed tantummodo circa aliquid quod sub nullum praecipuum cadit, quod sane ad praecipuum adimplendi rationem per accidens se profus

profus habet. Quid si enim & motivum & omnes circumstantiæ præcepti præscribantur? Profecto hic omnes cuniculi clausi sunt, nec vilis datur exitus. Nam illud de reflexis actibus nihil ad propositum libertatis circa actum præceptum facit. Quapropter fatentur prudentiores, si omnes circumstantiæ quam minutissima, Christo Domino vel beatis mentibus determinatæ fuerint, nullum vestigium libertatis eis in præceptis esse reliquum. Et hoc ipsum fatentur aliorum etiam non fatentium responsiones, dum libertatem præcepti actus ex circumstantiis quibuscumque non præceptis petunt.

Hinc sexto videtur sequi, etiam nullum consilium, ut consilium, à beatis cum indifferentia libertatis impleri; non enim liberum est beatis mentibus, nihil nisi Deum in omnibus & super omnia diligentibus, Dei consilium de meliori bono prætermittere. Deest enim illis torpor agendi, deest ille negotiorum vel circumstantiarum concursus qui nos subinde perplexos, & à consilii adimplendis aversos tenet, quamvis ea Deo nobis dilecto, spectatis omnibus circumstantiis gratiora esse cognoscamus. Sed si talis nobis esset affectus ardentissimæ charitatis erga solum Deum, qualis viatorum quorundam mentes accendit, qui etiam voti sui agendum præfixerunt quidquid magis Deo placere cernerent, profecto neque nos fas nobis esse putaremus, Dei nobis dilectissimi consilia prætermittere.

Itaque septimo dubitari merito potest, an non omnia omnino quæ agenda sunt usque ad ultimas circumstantiarum fibras, beatis mentibus ab incommutabili veritate, live precipiendo live consulendo, præscribantur. Beati enim non sicuti nos voluntatem Dei per signa discunt, sed æternam eius voluntatem in æterna eius sapientia incommutabiliter radiantem, & in immobili eius veritate cognoscunt. Veritas autem pertingit usque ad ultimas actionum fibras & circumstantias & momenta, ita videlicet ut sicut præscribit hoc vel illud esse faciendum, ita etiam dicit hoc modo, hoc tempore, hoc loco, hoc motivo esse faciendum. Qui ergo ipsam lucem veritatis videt, ex qua nobis quidquid veri cernimus, patet, videt in ea præscribente etiam ultimas agendi radices & circumstantias. Ab huius autem veritatis amore deficere non possunt, cum nihil sit charitas nisi æternæ veritatis amor: nihil igitur possunt quod illa præscripserit prætermittere. Carent igitur illa agendi & non agendi indifferentia in omnibus illis quæ incommutabili veritate præscribuntur: illa autem præscribit omnia, quæ quoquo modo beati secundum prudentiæ regulas agenda iudicant. Vnde enim alioquin agenda iudicarent id quod ponderatis omnibus circumstantiis agunt, nisi in illa incommutabili veritate? Omnia ista in Augustino manifesta sunt: *Vident (Angeli boni) faciem tuam semper & ibi legunt sine syllabis temporum quid velit æterna voluntas tua (scilicet per istos fieri) legunt, et*

Agunt & diligunt, semper legunt & nunquam præterit quod legunt. Eligendo enim & diligendo legunt ipsam incommutabilitatem consilii tui. Et libro octavo de Genesi ad litteram: Subiungit Angelus Deo Lib. de gen. ad lit. c. 24. subdite fruentibus, & Deo beate servientibus subditur est omnis natura corpora, omnis irrationalis vestra, omnia voluntas, vel infirma vel prava, ut hoc de subditis vel cum subditis agant, quod natura ordo poscit in omnibus iubente illo, cui subiecta sunt omnia. Ecce Angeli beati in omnibus quæ in mundo faciunt iustum voluntatis, hoc est, veritatis eius faciunt. Quod mox uberius & clarius & expressius explicat: Primum illi in illo veritatem incommutabilem vident & secundum eam suas dirigunt voluntates. Quid manifestius? Sed audire iterum: Fium ergo illi, participes æternitatis, veritatis, voluntatem eius semper facientes sine tempore & loco, moventur autem eius IMPERIO etiam temporaliter, illo non temporaliter moto. Ecce semper voluntatem Dei faciunt, semper secundum veritatem suam dirigunt voluntatem. Qua de re adhuc luculentius in libris de Trinitate: Con- Lib. 3. de Trinit. c. 3. stituamus animo ralem sapientem, cuius anima rationalis iam sit particeps (instar beatorum videlicet) incommutabilis æternæque veritatis, quam de omnibus suis actionibus consulat, nec aliquid omnino faciat quod non in ea cognoverit esse faciendum, ut ei subditus eique obtemperans velle faciat. Et in libris contra Faustum: Sancti ac sublimis Angeli habent contemplationem & actionem suam: id enim sibi agendum imperant quem ille quem contemplantur, iubet, cuius æterno imperio liberaliter quia suaviter servant. In quibus omnibus locis, iustum veritatis non est aliud, quam præscriptum veritatis factura, quod nulla creatura actio vel omissio, nulla circumstantia subterfugere potest, quin semper verum sit omnibus ultimis circumstantiarum fibras ponderatis, hoc agendum esse vel omittendum, dummodo sit qui veritatis præscriptum cernere queat. Hoc enim sibi vult illud in libris confessionum: Vbi iure veritas præfides omnibus consulentibus te, si- 10. Confess. 26. mulque respondes omnibus etiam diversa consulentibus. Eiquide tu respondes, sed non liquide omnes audiunt.

Quid, quod beati non tantum alitri sunt, ut divinæ voluntati pareant, sed etiam ut excellentiori quo ab unoquoque fieri potest modo pareant? Hoc enim ab eis exposcit illa ardentissima divinæ voluntatis veritatisque dilectio. Sed illa excellentia obediendi veritati in eo sita est, ut non quidem meliores vel sublimiores, sed tamen semper spectatis omnibus, aptiores circumstantiæ loci, temporis, personæ, modi agendi &c. qui in ipsa luce æternæ veritatis semper & immutabiliter eis patent, rejectis ineptioribus, sehantur. Ad illa igitur sehenda vi castissimi amoris alligati sunt, ne alioquin veritatis quam diligunt, & præter quam nihil diligunt, & propter quam cuncta diligunt, & supra quam nihil diligunt, & cui adherere & quam indivulse sequi, sola eorum dilectio ac delectatio est, cessantur esse non sectatores, sed discretiores, si non delectatores. Etenim si hoc quod omnibus consi- deratis

deratis optimum ad agendum esse dicitur veritas, possit pratermittere, in quo quales id pratermittendum esse cernent, nisi rursus in ipsa incommutabili Veritate? Non autem dicitur Veritas hoc optimum esse ad omittendum, sed agendum. Ad agendum igitur adstricti sunt, & ad non agendum non sunt liberi. Si autem Veritatem hoc habere dicat, optimum hoc esse ut beatus suam sequatur voluntatem, & libertatem, ut id, scilicet eligat quod volens sit, in supremam statuet regulam eligendi, ipsam eligentis voluntatem: quod certe per absurdum est, si non innotuim veritatem: cum veritatem sequi, non excedere, creatura beatusdo sit. Imo vero illa ipsa libertas, seu indifferentie sibi relicta determinatio, unde nascetur nisi lumen inexinguibili sapientie huc vel illuc determinandum esse dixerit? Non enim vel casus, vel fortuna, vel fato, sed prudentie in beata creatura, determinatio ista tribuenda est. Prudentie autem, vel Angelicæ, vel humanæ lux nulla est, nisi aeternæ veritatis præluxerit fulgor, quod nisi illustriata verum cerpere possit & sapere. Eo igitur semper revertimur, ut quidquid tandem agendum vel non agendum, hic & nunc spectatis omnibus circumstantiarum anfractibus, à beatis iudicatum fuerit, hoc non nisi in ipsa incommutabili Dei veritate

ac Sapientia incomparabiliter præscribente cernatur, à qua cum eis desistere non possit esse bonum, multo magis majus bonum illi vero adherere, sit eis summum bonum, & summa jucunditas; sequetur, eos in omnibus actionibus & omissionibus, illa Philisophicæ libertate, hoc est, agendi & non agendi indifferentia destitui. Tantum enim indifferentie manet in electione eorum quæ sunt ad finem, quantum in ea esse sinit ipsius finis intentio. Nam quemadmodum immobiliter stante finis intentione, fieri non potest, quin electio, mediis consequatur, ita si finis optimo excelentissimoque modo intendatur, necesse est optimissimi mediis electionem sequi; nullum autem aptius eo esse potest, quod aptissimum esse contententibus responderet aeterna veritas. Hoc igitur non possunt pratermittere, nisi forte aliquod aptius medium ab eis eligi possint, quam quod veritas aptissimum esse responderit. Porro excellentissimo modo à beatis in eandem suam seu diligere Deum, illam ipsam, inquam, incommutabilem veritatem; nec o sanæ pietatis dubitare permittitur, cum etiam in hac vita ille fuerit sanctorum ille sum sentus, qui purgati huiusmodi habuerunt à rebus creatis animos, dum in omnibus maiorem Dei gloriam sibi querendam esse stauerunt.

CAPUT XVI.

Quomodo se habeat libertas arbitrij ad amplitudinem, eminentiam, independentiam, immensitatem, & similes voluntatis proprietates.

QUOD libertatem à peccato, quam juxta doctrinam sancti Augustini explicuimus, intellexerit, facile videbit animum à peccato dominante, vel, ut Augustinus etiam loquitur, ab amore mutabilium vel unliberum, & vi charitatis liberantis in uno summo bono, incommutabili videlicet veritate defixum, amplitudinem quandam consequi divina similem. Nam si ille qui adheret Deo, unus cum eo spiritus efficitur, ut testatur Apostolus, nihil mirum videri debet, si spiritus ejusdem cum quo unum efficitur, proprietates imbibit. Ex illius etenim castitate, quam charitate diligit, castus fit, ex illius justitia justus, ex illius invicta immutabilitate fit & ipse invictus & immutabilis, ex aternitate ejus, aternitate efficitur, sicut hæc omnia ex Augustino manifesta sunt. Ex immensa igitur amplitudine summi boni cui adheret, maximam affectus amplitudinem consequitur; ex eminentia creaturis omnibus excellere summam eminentiam & independentiam, quatenus ejus affectus ab omnibus liberatus est, ut eis in tantu dominantis, uti & non uti possit, prout dilecta veritas incommutabilis jubet. In hac igitur affectus amplitudine, universitate, immensitate, eminentia supra omnes crea-

turas, & independentia ab omnibus, seu quocumque alio eam nomine nuncupare libet sitam esse arbitrij libertatem non nulli volunt, & Augustini sententiam esse non dubitant. De cujus opinionis profabilitate regatus, ut qualecumque judicium meum, quatenus sanctissimo Augustino attribuitur, interponere, non multum laboratur in arbitror eum qui superius hoc usque tractata intellexerit, quid juxta sancti doctoris principia statuendum sit. Ut tamen & illis quibus ejus doctrina minus fortasse penetrata est, liquidius & brevius constet, quid de ea re censendum putem, simplicissimo veritatis indaganda & asserenda candore ductus ita judico.

In primis quatenus auctor illius doctrinæ in hac amplitudinis assertionem fatagit, necessitatem illam indifferentie ad bonam & malum, quam libertatem contractat vocitant, à libertate secludere sententia, juxta mentem Augustini, est verissima. Hoc enim non solum illa loca quæ ipse tangit, sed alij plurimis, quæ produximus, probari potest. Secundo quod libertatem seu indifferentiam illam Philosophicam, contra dictis nisi ad agendum & non agendum non aliter putat esse necessitatem, nisi prout ordo finis postulaverit, non minus

lib. de vera relig. c. 46. c. 10.